

Begrotingsbehandeling onderdeel Jeugd van de VWS-begroting

11 november 2024

Position Paper

U behandelt op maandag 11 november a.s. het onderdeel Jeugd van de VWS-begroting. Graag geeft de VNG u het gemeentelijk standpunt mee.

Wij vragen uw aandacht voor de volgende twee punten:

1. Hervormingsagenda Jeugd
2. Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

Hervormingsagenda Jeugd

Op 4 november jl. hebben wij u reeds mondeling geïnformeerd over onze visie tijdens het rondetafelgesprek Hervormingsagenda Jeugd. Hieronder werken wij deze bijdrage verder uit.

Doelen Hervormingsagenda

De Hervormingsagenda Jeugd (HVA) kent twee doelen: (i) het verbeteren van de jeugdzorg, vooral voor kwetsbare kinderen en gezinnen en (ii) het beheersen van de kosten om het jeugdstelsel aldus ook duurzaam houdbaar te maken. Belangrijke aanleiding voor de agenda wordt gevormd door het toenemend beroep op jeugdhulp (1 op de 7 kinderen maakt er gebruik van (2023)) en de impact daarvan op de uitgaven.

Tussen deze twee doelen bestaat een spanningsveld. Die spanning raakt naast de gemeenten, ook aanbieders, medewerkers en

cliënten. Het is goed dat de Vijfhoek, met daarin vertegenwoordigers van deze partijen gezamenlijk leiding geeft aan de uitvoering van de agenda.

Stand van zaken 2023 | 2024

Inmiddels zijn we anderhalf jaar gezamenlijk hard aan de slag met de uitvoering van de Hervormingsagenda, de uitwerking van initiatieven en de voorbereiding van de implementatie daarvan. Gemeenten spannen zich daartoe maximaal in. In januari 2025 oordeelt de deskundigencommissie over de stand van zaken en brengt zij zwaarwegend advies uit aan het Kabinet over de compensatie van de gemeentelijke tekorten. Zij betreft in haar advisering een aantal rapporten die onder meer inzicht bieden in door partijen geleverde inspanningen en de ontwikkeling van de uitgaven.

Bureau Improven heeft de afgelopen maanden onderzoek gedaan naar de uitgaven over 2023 en

2024. Haar rapport is u op 5 november jl. door de staatssecretaris van VWS aangeboden, behorend bij de [voortgangsbrief Jeugd](#) (Kamerstuk 2024Z17454). Het rapport laat zien dat de uitgaven aan jeugdhulp in 2023 en 2024 – ondanks de HVA – verder zijn opgelopen. In 2024 bedragen deze ruim € 8 miljard. Improven wijst daarvoor drie hoofdoorzaken aan: (i) een toegenomen intensiteit van trajecten (meer zorg per periode in zorg), (ii) een toenemende duur van trajecten (langer in zorg) en (iii) algehele kostenontwikkeling. Deze uitgavenstijging heeft uiteraard ook effecten op de positie van de gemeenten. Zij lijden opnieuw forse tekorten op de uitvoering van jeugdhulp; deze worden door Improven voor zowel 2023 als 2024 becijferd op € 628 resp. € 828 miljoen.

De gemeenten maken conform afspraken aanspraak op compensatie van deze kosten. Zij hebben zich aantoonbaar volledig ingezet om de kosten te beheersen en zijn – mede gelet op hun algehele financiële positie – niet in staat de vermelde tekorten voor hun rekening te nemen. Daarnaast vloeit uit artikel 108, lid 3 van de Gemeentewet voort dat het rijk gemeenten adequaat bekostigt voor medebewindtaken.

Een desbetreffend verzoek is door de VNG aan de deskundigencommissie voorgelegd (d.d. 6 september 2024).

Onze oproep

Stimuleer dat het kabinet het zwaarwegend advies van de deskundigencommissie over 2023 en 2024 overneemt en de tekorten van gemeenten in die jaren compenseert.

Wij vertrouwen er op dat de deskundigencommissie het kabinet in januari 2025 zal adviseren de gemeentelijke tekorten over 2023 en 2024 te compenseren, en wel voor de bedragen uit het rapport van Improven (zie boven). Dit is een zogeheten ‘zwaarwegend advies’ aan het kabinet dat – gelet op het budgetrecht van de Tweede Kamer – een definitief besluit moet nemen. Wij verzoeken u voor zover nodig te bevorderen dat het kabinet uitvoering geeft aan het zwaarwegende advies van de deskundigencommissie en zich daarmee conformeert aan de wet.

Een doorkijk naar de fase 2025-2028

Op basis van de uitkomsten van het Improven-onderzoek heeft de VNG een prognose gemaakt voor de uitgaven in de fase 2025-2028. Daarbij zijn we uitgegaan van twee belangrijke parameters: (i) de Hervormingsagenda heeft het financiële effect dat bij vaststelling van de agenda werd beoogd en (ii) de groeipercentages van de afgelopen twee decennia zetten zich ook de komende jaren voort.

Het beeld is tamelijk schokkend. De uitgaven stijgen sterk door en de tekorten lopen voor gemeenten onbeheersbaar op.

Wij achten deze situatie om meerdere redenen onhoudbaar: zowel waar het gaat om het financieel beslag maar zeker ook vanwege het maatschappelijk perspectief. Een samenleving waar meer dan 1:7 kinderen beroep doet op jeugdhulp is geen gezonde samenleving. Aan dat beroep liggen maatschappelijke factoren ten grondslag die om politiek-bestuurlijke interventies vragen. De Hervormingsagenda alleen is daarvoor niet de oplossing. Dan gaat het onder meer om: de prestatiedruk bij jongeren en de rol van social media, problemen in het onderwijs en lerarentekorten, druk op de bestaanszekerheid, een gebrek aan woningen, opvoedingsonmacht bij ouders etc.

Voor de goede orde: gemeenten willen onverkort door met de Hervormingsagenda. De maatregelen die in dat verband worden getroffen zijn goed. De uitgaven over 2023 en 2024 en onze prognose voor 2025 e.v. laten evenwel zien dat er meer nodig is. Daarover willen we zo snel mogelijk het gesprek voeren met het Kabinet en de partners.

Aan de deskundigencommissie hebben wij twee verzoeken voorgelegd. Het eerste ziet op het per 2025 herzien van het meerjarig financieel kader Rijk-VNG. Handhaving van dit kader betekent dat gemeenten tot aan de tweede uitspraak van de deskundigencommissie in 2028 de uitgaven aan jeugdhulp voor een belangrijk deel moeten blijven voorfinancieren (en wel tot het niveau van het tekort). De cijfers over 2023 en 2024 tonen aan dat dit niet reëel is en daar komt nog bij dat de tekorten vanaf 2025 verder oplopen. Gemeenten zijn niet in staat – zelfs niet op tijdelijke basis – dit voor hun rekening te nemen. Zeker gezien de sowieso al benarde financiële positie van gemeenten in verband met het ‘ravijnjaar 2026’. Bovendien verhoudt zich dit ook niet tot de wet. Het tweede verzoek betreft het meedenken over flankerende maatregelen om de uitgavenontwikkeling vanaf 2025 te beheersen.

Onze oproep

Stimuleer het kabinet om in goede samenspraak met de VNG het financiële kader per 2025 te herzien, gelet op de tekorten in 2023 en 2024 en de voorziene uitgavenontwikkeling vanaf 2025.

Stimuleer het kabinet om met de VNG en partners in overleg te treden over aanvullende maatregelen, bovenop de Hervormingsagenda.

Ook voor de fase 2025 e.v. verzoeken we u het Kabinet te stimuleren om uitvoering te geven aan het zwaarwegend advies van de deskundigencommissie. Daar waar de commissie onverhoopt het verzoek van de VNG voorlopig terzijde laat, omdat zij van opvatting is dat de desbetreffende vraag pas ten tijde van haar tweede advies (in 2028) aan de orde is, vragen we u het kabinet te stimuleren om het financieel kader per 2025 in goede samenspraak met de VNG te herzien. Gemeenten zijn werkelijk niet in staat binnen dit kader te opereren en bovendien strijdt dit met artikel 108, lid 3 Gemeentewet. Tot slot vragen we u te bevorderen dat het kabinet zo snel mogelijk met de VNG en partners in overleg treedt over aanvullende maatregelen.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

In de Voortgangsbrief Jeugd van 5 november jl. (2024Z17454) heeft u kunnen lezen dat de staatssecretarissen Karremans en Struycken samen met de VNG richting hebben gekozen voor de verdere uitwerking van de wet- en stelselwijzigingen die nodig zijn om het Toekomstscenario kind en gezinsbescherming waar te maken. Dit betekent dat de Regionale Veiligheidsteams (RVT's) als eigenstandige, publiekrechtelijke organisaties, op de geografische schaal van de 25 veiligheidsregio's, onder decentrale aansturing worden georganiseerd. De jeugdreclassering zal centraal worden aangestuurd. De VNG is verheugd dat de staatssecretarissen de nieuwe werkwijze, die met het Toekomstscenario is ontwikkeld, omarmen en aan de slag gaan met de verdere uitwerking. Voortvarendheid en urgentie is daarbij noodzakelijk, want slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling worden nu onvoldoende geholpen en beschermd. Gemeenten willen daarom de nieuwe werkwijze zo snel mogelijk in het hele land invoeren en roepen het kabinet op om bij de Voorjaarsnota de hiervoor benodigde transitie-middelen beschikbaar te stellen.

Onze oproep

Nu de nieuwe werkwijze, die met het Toekomstscenario is ontwikkeld, door het kabinet wordt omarmd, vragen we wel aandacht voor voortvarendheid en urgentiebesef. Gemeenten willen de nieuwe werkwijze zo snel mogelijk in het hele land invoeren en roepen het kabinet op om bij de Voorjaarsnota de hiervoor benodigde transitie-middelen beschikbaar te stellen.

Meer informatie over Toekomstscenario kind -en gezinsbescherming vindt u [hier](#).
Klik [hier](#) voor de website van het programma

Ten slotte

Gemeenten zijn onmisbaar om de ambities in het Regeerprogramma van papier naar de praktijk te brengen. Gemeenten zijn medeverantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning aan onze jeugd. Wij staan dicht bij onze inwoners, kennen hun persoonlijke situatie en weten wat er nodig is. Echter een blik op de gemeentefondsbegroting is genoeg om te zien dat gemeenten in 2026 fors minder geld krijgen – terwijl het takenpakket ongewijzigd is. Verschraving van voorzieningen in het land is alleen te voorkomen als het kabinet een keus maakt: geld erbij of taken eraf. In de miljoenennota is nog geen keus terug te zien. Het gevolg daarvan is dat gemeenten in het voorjaar pijnlijke maatregelen moeten nemen, terwijl gemeenten er alles aan doen om veiligheid op straat, bestaanszekerheid en een goede plek om te wonen te verzorgen. Bij vrijwel ieder onderdeel van de Rijksbegroting 2025 zult u rekening moeten houden met de financiële situatie in gemeenten. We kunnen alleen een sterke en betrouwbare overheid zijn als de taken en middelen van gemeenten in balans zijn.

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

november 2024